

Sygn. akt III KK 782/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 marca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik (przewodniczący)

SSN Dariusz Kala (sprawozdawca)

SSN Kazimierz Klugiewicz

Protokolant Marta Brylińska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Józefa Gemry,

w sprawie **R. T.**

skazanego z art. 286 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 12 marca 2020 r.,

kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego

od wyroku Sądu Okręgowego w O.

z dnia 20 września 2018 r., sygn. akt VII Ka (...),

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w O.

z dnia 5 lutego 2018 r., sygn. akt II K (...),

1. uchyla zaskarżony wyrok w części utrzymującej w mocy rozstrzygnięcie zawarte w punkcie III wyroku sądu pierwszej instancji w zakresie, w jakim zawiera ono zobowiązanie oskarżonego do naprawienia szkody wyrządzonej K. B. oraz wyrok Sądu Rejonowego w O. w części zawierającej to zobowiązanie do naprawienia szkody.

2. w pozostałej części oddala kasację jako oczywiście bezzasadną;

3. zwalnia skazanego od kosztów sądowych postępowania kasacyjnego, a wydatkami tego postępowania obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Poniższe uzasadnienie zostało sporządzone w zakresie odnoszącym się do punktów 1 i 3 wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2020 r. Co do punktu 2 tego wyroku pisemnego uzasadnienia nie sporządzano z uwagi na oddalenie kasacji w pozostałej części jako oczywiście bezzasadnej (art. 535 § 3 k.p.k.).

Wyrokiem z dnia 5 lutego 2018 r., sygn. akt II K (...), Sąd Rejonowy w O., w związku z przypisaniem oskarżonemu R. T. popełnienia przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. i skazaniem go na karę pozbawienia wolności m.in. za działanie na szkodę K. B., na podstawie art. 46 § 1 k.k. zobowiązał oskarżonego do naprawienia szkody poprzez wpłacenie na rzecz w/w pokrzywdzonego kwoty 15.000 zł (pkt III wyroku).

Powyższym wyrokiem rozstrzygnięto też o kosztach procesu.

Od tego wyroku apelację wywiódł m.in. obrońca oskarżonego, który zaskarżył wyrok w szczególności w odniesieniu do sprawstwa oskarżonego za popełnienie przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. na szkodę K. B. (zarzuty obrazy przepisów prawa procesowego i błędu w ustaleniach faktycznych, które mogły mieć wpływ na treść wyroku). W uzasadnieniu apelacji zaakcentowano w szczególności (choć wskazanie to nie przybrało kształtu zarzutu odwoławczego), iż wpłacona oskarżonemu przez w/w pokrzywdzonego – tytułem przyszłego zakupu pojazdu – kwota 15.000 zł została K. B. przed wydaniem wyroku zwrócona.

Obrońca domagał się zmiany wyroku i uniewinnienia oskarżonego od popełnienia zarzucanych mu czynów.

Sąd Okręgowy w O., wyrokiem z dnia 20 września 2018 r., sygn. akt VII Ka (...), częściowo zmienił zaskarżony wyrok, w tym modyfikując datę czynu przestępnego popełnionego na szkodę K. B., zaś w pozostałej części – w tym w

odniesieniu do nałożonego na podstawie art. 46 § 1 k.k. obowiązku naprawienia szkody wyrządzonej w/w pokrzywdzonemu - utrzymał ten wyrok w mocy.

Kasację od tego wyroku, w części skazującej, wywiódł obrońca R. T., podnosząc zarzuty rażącego naruszenia prawa mającego istotny wpływ na treść orzeczenia. W szczególności obrońca podniósł zarzut naruszenia art. 415 § 1 k.p.k. przez utrzymanie w mocy wyroku sądu pierwszej instancji w zakresie, w którym na podstawie art. 46 § 1 k.k. zobowiązano skazanego do naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem na rzecz K. B., podczas gdy z zeznań pokrzywdzonego złożonych w toku postępowania sądowego wynika, że pieniądze w kwocie 15.000 zł zostały mu w całości zwrócone (pkt 1b petitum kasacji). Konkludując wywody kasacji jej autor w uzasadnieniu wskazał, że utrzymanie w mocy wyroku sądu pierwszej było rażąco niesprawiedliwe. Autor kasacji domagał się uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja, z przyczyn szczegółowo wskazanych poniżej, okazała się zasadna w zakresie wskazanym w punkcie 1 wyroku Sądu Najwyższego.

W realiach tej sprawy nie może budzić wątpliwości, iż w marcu 2017 r. doszło do naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem z art. 286 § 1 k.k. popełnionym na szkodę K. B.. Zarówno Sąd Rejonowy (s. 4 uzasadnienia wyroku tego sądu), jak i Sąd Okręgowy (s. 7 uzasadnienia wyroku tego sądu) jednoznacznie ustalają, iż wpłacona przez w/w pokrzywdzonego oskarżonemu jako zaliczka kwota 15.000 zł została przez tego ostatniego finalnie pokrzywdzonemu zwrócona. Ta okoliczność znajduje oparcie w zeznaniach samego K. B. (k. 515).

Prawdą jest, że autor apelacji nie sformułował wprost w odniesieniu do tej kwestii (bezpodstawnego nałożenia na oskarżonego – na podstawie art. 46 § 1 k.k. - obowiązku naprawienia szkody, mimo jej uprzedniego naprawienia) zarzutu odwoławczego. Tak więc zarzut kasacyjny sformułowany w punkcie 1b nadzwyczajnego środka zaskarżenia musiałby z tej perspektywy okazać się nietrafny. Skoro autor kasacji w końcowej części uzasadnienia tego środka zaskarżenia wskazuje jednak, że utrzymanie zaskarżonego wyroku w mocy było

rażąco niesprawiedliwe, należało zbadać, czy w realiach tej sprawy sąd odwoławczy powinien podjąć określone czynności kontrolne z urzędu, zaś nie podejmując ich rażąco naruszył art. 440 k.p.k. (zob. art. 118 § 1 k.p.k.).

W istocie Sąd Okręgowy powinien dostrzec z urzędu problem dotyczący nałożenia przez Sąd Rejonowy obowiązku naprawienia szkody wyrządzonej K. B., tym bardziej, że w uzasadnieniu apelacji obrońca nadmienił, że kwota 15.000 zł została pokrzywdzonemu zwrócona. Utrzymanie w mocy wydanego wobec oskarżonego wyroku w części w jakiej zobowiązano go do naprawienia szkody poprzez wpłacenie na rzecz K. B. kwoty 15.000 zł, mimo, iż szkoda ta została wcześniej naprawiona, rażąco godziło w treść art. 440 k.p.k. Przepis ten stanowi, że *jeżeli utrzymanie orzeczenia w mocy byłoby rażąco niesprawiedliwe, podlega ono niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów zmianie na korzyść oskarżonego (...).*

Kontynuując powyższy wątek należy wskazać, że nie sposób z perspektywy sprawiedliwościowej akceptować sytuacji, iż osoba, która uprzednio w całości naprawiła szkodę, zostaje następnie orzeczeniem sądu zobowiązana do ponownego jej naprawienia. Podkreślić należy, że art. 46 § 1 k.k. wskazuje, iż sąd orzekając w przedmiocie obowiązku naprawienia szkody (środek kompensacyjny) musi respektować przepisy prawa cywilnego. Zgodnie zaś z art. 415 k.c. *kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę obowiązany jest do jej naprawienia.* W świetle treści tego ostatniego przepisu, nie jest obowiązany do naprawienia szkody ten, kto uprzednio ją naprawił. Wobec powyższego nie było materialnoprawnych podstaw do zobowiązania oskarżonego w trybie art. 46 § 1 k.k. do naprawienia szkody wyrządzonej pokrzywdzonemu K. B.. Nie aktualizował się w konsekwencji obowiązek wynikający z art. 415 § 1 zd. I k.p.k. Utrzymanie w mocy wyroku sądu pierwszej instancji było więc w tej części, z przyczyn wyżej wskazanych, rażąco niesprawiedliwe (art. 440 k.p.k.), co słusznie podniósł autor kasacji w uzasadnieniu wniesionego środka zaskarżenia. W konsekwencji w powyższym zakresie zaktualizowała się podstawa kasacyjna z art. 523 § 1 k.p.k.

Wobec powyższego Sąd Najwyższy zobowiązany był uchylić zaskarżony wyrok w części utrzymującej w mocy rozstrzygnięcie zawarte w punkcie III wyroku

sądu pierwszej instancji w zakresie, w jakim zawiera ono zobowiązanie oskarżonego do naprawienia szkody wyrządzonej K. B. oraz wyrok Sądu Rejonowego w O. w części zawierającej to zobowiązanie do naprawienia szkody.

Sąd Najwyższy, mając na uwadze aktualne przebywanie skazanego w jednostce penitencjarnej i jego bieżącą sytuację materialną, zwolnił go od kosztów sądowych postępowania kasacyjnego, a wydatkami tego postępowania obciążył Skarb Państwa (art. 637a k.p.k.).